

Research Paper

The Impact of Women's Social Capital on Power Relations in the Family Institution

Marjan Rashvand Sorkhkouleh¹ , Zahra Mirhosseini^{*2} , Reyhane Shariati³

¹ Assistant professor, Department of Demography, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran, m.rashvand@atu.ac.ir

² Associate Professor, Department of Women and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran, z.mirhosseini@alzahra.ac.ir

³ Master of Women and Family Studies, Department of Women and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran, Shariati2016@gmail.com

[10.22080/ssi.2024.26779.2176](https://doi.org/10.22080/ssi.2024.26779.2176)

Received:

February 21, 2024

Accepted:

July 17, 2024

Available online:

August 31, 2024

Keywords:

women, family institution, social capital, power relations

Abstract

Objectives: This study aims to investigate the impact of women's social capital on power relations in the family, which is important and necessary to understand the changes and transformations in power relations within the family institution under the influence of social participation, communication, social trust, as well as age, years of education, and employment status of women. **Research Method:** The research method used was a survey, and the data collection tool was a questionnaire. The population of the study included married women aged 20 to 64 residing in Tehran in three districts: 3, 8, and 17. The study's sample size was 387 participants, who were selected through a combination of multi-stage stratified and simple random sampling methods. **Findings:** The results of the bivariate tests showed that all independent variables significantly impact the dependent variable (power relations in the family). The results of multivariate analysis indicated that all variables, including age, years of education, residential area, employment status, social communication, social trust, and social participation, had a significant impact on the dependent variable. Employment status, social communication, and area had the highest regression effects on the dependent variable (power relations in the family). The relationship between all variables except age and power relations in the family was positive. **Conclusion:** Based on the research findings, it can be expected that with the increase in women's education levels in society and consequently in families, and with the increase in women's employment demand, we will witness changes in their position in family power relations as well as changes in their decision-making system and power in social arenas and public spheres.

*Corresponding Author: Zahra Mirhosseini

Address: Department of Women and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran **Email:** z.mirhosseini@alzahra.ac.ir

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

2538-3612 © The Author(s)

Published by University of Mazandaran

Extended Abstract

1. Introduction

Family, as one of the most important social institutions, has always been the focus of researchers and scholars, and the dimensions of this social institution have been studied in social, psychological, legal, and other approaches. Among the issues that researchers have focused on regarding the family are the discussion of power structures and relationships in the family, the decision-making system in this institution, and its changes and developments. The issue of power distribution and its relationships in the family is an important issue of how it is exercised, and in a way, its mismanagement can create many challenges within the family and among its members, especially spouses. Powerful individuals in the family can monitor other members and, relying on available power resources, have a greater impact on the final decision-making process and compel others to accept their decisions (Mirzaei et al., 2015: 70). In this context, the level of social capital of each spouse, especially women, may have an impact on the process of power distribution in the family and its relationships. This research attempts to study the impact of women's social capital on power relationships in the family.

2. Methods

The present research is a cross-sectional study conducted using a survey method in 2023. The data collection tool was a researcher-made questionnaire. To assess the reliability of the questionnaire, Cronbach's alpha coefficient was used to assess the questionnaire's reliability, and face validity and expert opinion were utilized to assess its validity.

Considering that studying all 22 districts of Tehran city is very time-consuming and costly, three districts, namely districts 3, 8, and 17, were selected from among the 22 districts of Tehran. District 3 was considered a developed area, District 8 an area with moderate development, and District 17 an underdeveloped area.

Therefore, the study population included married women aged 20 to 64 residing in Tehran city in districts 3, 8, and 17. According to the latest census in 2016, the number of these women was 250,733. The sample size was estimated to be 387 individuals using the Cochran formula. The sampling method used a combination of multi-stage stratified and simple random sampling methods.

In this study, variables such as age, years of education, employment status, residential area, social participation, social relationships, and social trust were considered independent variables, while power relations in the family were considered the dependent variable.

3. Results

The research findings indicated that as women's age increases, power relations in the family decrease. However, with an increase in the number of years of education for women, their power relations in the family increase. Additionally, with increased social participation, relationships, and trust, women's power relations in the family increase.

Compared to working women, non-working women have less power relations in the family. The average score of power relations of women in the family in District 3 was the highest score, while District 17 had the lowest score. The score of power

relations of women in the family in District 8 was lower than District 3 and higher than District 17.

Multivariable analysis results showed that the research variables could predict 57.4% of the total changes in the dependent variable (power relations in the family). All influencing variables significantly impact the dependent variable (power relations in the family). The employment status variable with a regression coefficient of 0.574, the social relationship variable with a regression coefficient of 0.523, the social trust variable with a regression coefficient of 0.514, the social participation variable with a regression coefficient of 0.502, the years of education variable with a regression coefficient of 0.497, age variable with a regression coefficient of 0.415, and residential area variable with a regression coefficient of 0.403, had the highest regression impact on the dependent variable (power relations in the family), respectively. The relationship of all variables except age with power relations in the family was positive.

4. Conclusion

Considering the social and economic developments and changes in society and families, it seems that women, due to the economic role they have taken on in the family, have played a more prominent role in power relations within the family and have achieved a better position in the family power structure. By attaining occupational positions and pursuing

education at higher levels, women have gained opportunities to increase social participation, expand social relationships, and join social networks, leading to an increase in their social capital and, ultimately, their position in the power hierarchy within the family.

Women's social capital significantly impacts power relations within the family, and the more social capital women possess, the better position they find in the distribution of power within the family and its relationships. This issue, in addition to the three dimensions of social capital, including social participation, social trust, and social relationships, which are today's main demands of women, is influenced by their years of education and employment status. Therefore, women with higher education levels and income also find a better position in power relations within the family, which may not necessarily be affected by increasing age.

Funding

There is no funding support.

Authors' contribution

All the authors have contributed and played a constructive role in the preparation of this research.

Conflict of interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The authors appreciate all the participants in this research.

علمی پژوهشی

تأثیر سرمایه اجتماعی زنان بر مناسبات قدرت در نهاد خانواده

مرجان رشوند سرخکوله^۱ ID، زهرا میرحسینی^۲ ID*، ریحانه شریعتی^۳ ID

^۱ استادیار گروه جمعیت‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. m.rashvand@atu.ac.ir
^۲ دانشیار گروه مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.

z.mirhosseini@alzahra.ac.ir

^۳ کارشناس ارشد مطالعات زنان و خانواده، گروه مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران. Shariati2016@gmail.com

 [10.22080/ssi.2024.26779.2176](https://doi.org/10.22080/ssi.2024.26779.2176)

چکیده

اهداف: مقاله حاضر با هدف بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی زنان بر مناسبات قدرت در نهاد خانواده انجام شده و در آن تلاش شده تا تغییر و تحولات مناسبات قدرت را در نهاد خانواده تحت تأثیر مشارکت، ارتباط و اعتماد اجتماعی و همچنین سن، تعداد سال‌های تحصیل و وضعیت اشتغال زنان مورد مطالعه قرار دهد. روش مطالعه: روش تحقیق مورد استفاده، پیمایش و ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسش‌نامه بوده است. جامعه آماری تحقیق شامل زنان متأهل ۲۰ الی ۶۴ ساله ساکن شهر تهران در سه منطقه ۳، ۸ و ۱۷ است. حجم نمونه تحقیق ۳۸۷ نفر می‌باشد. روش نمونه‌گیری ترکیبی از روش‌های طبقه‌بندی چندمرحله‌ای و تصادفی ساده بوده است. یافته‌ها: نتایج آزمون‌های دومتغیره نشان داد که تمامی متغیرهای مستقل تأثیر معناداری بر متغیر وابسته (مناسبات قدرت در خانواده) دارند. نتایج تحلیل چندمتغیره حاکی از آن بود که تمامی متغیرها اعم از سن، تعداد سال‌های تحصیل، منطقه محل سکونت، وضعیت اشتغال، ارتباط اجتماعی، اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی، تأثیر معناداری بر متغیر وابسته داشته‌اند. متغیرهای وضعیت اشتغال، ارتباط اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، تعداد سال‌های تحصیل، سن و منطقه محل سکونت به ترتیب بالاترین تأثیر رگرسیونی را روی متغیر وابسته (مناسبات قدرت در خانواده) داشته‌اند. جهت رابطه تمامی متغیرها به جز سن بر مناسبات قدرت در خانواده، مثبت بوده است. نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های تحقیق می‌توان انتظار داشت با افزایش سطح تحصیلات زنان در جامعه و به تبع در خانواده و همچنین افزایش مطالبه اشتغال زنان، علاوه بر تغییر جایگاه آنان در مناسبات قدرت خانواده، شاهد تغییر جایگاه آنان در نظام تصمیم‌گیری و قدرت در ساحت اجتماعی و در عرصه عمومی نیز خواهیم بود.

تاریخ دریافت:

۰۲ اسفند ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش:

۲۷ تیر ۱۴۰۳

تاریخ انتشار:

۱۰ شهریور ۱۴۰۳

کلیدواژه‌ها:

زنان؛ نهاد خانواده؛ سرمایه اجتماعی؛ مناسبات قدرت

* نویسنده مسئول: زهرا میرحسینی

آدرس: گروه مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران
ایمیل: z.mirhosseini@alzahra.ac.ir

این مقاله با دسترسی آزاد تحت مجوز بین‌المللی کربن کامنز از نوع نسبت‌دادن-غیرتجاری-بدون انشقاق ۴/۰ است.

ناشر: دانشگاه مازندران © نویسنده(گان) ۲۵۳۸-۳۶۱۲

۱ مقدمه و بیان مسأله

خانواده به عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی همواره مورد توجه محققین و پژوهشگران بوده و ابعاد این نهاد اجتماعی را در رویکردهای اجتماعی، روان‌شناختی، حقوقی و... مورد مطالعه قرار داده‌اند. ارکان این نهاد کوچک اجتماعی که از کهن‌ترین نهادهای اجتماعی نیز محسوب می‌شود، به لحاظ ساختاری و محتوایی نیز مورد توجه قرار گرفته است. از جمله مواردی که در ارتباط با خانواده محققین به آن توجه نشان داده‌اند، بحث ساختار و مناسبات قدرت در خانواده و نظام تصمیم‌گیری در این نهاد و تغییر و تحولات آن است (Zuo & Bian, 2005: 9)؛ Demissie et al., 2022: 2؛ سهراب‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۹). نتایج تحقیقات نشان می‌دهد، در گذشته با توجه به سیطره نظام مردسالار، مناسبات قدرت در خانواده نیز تحت تأثیر این نظام مبتنی بر قدرت مردانه تعریف شده است و مردان خانواده در گذشته مقتدرانه در تصمیم‌گیری‌ها و ساختار هرم قدرت خانواده نقش اساسی ایفا می‌نمودند. مردان، این قدرت را داشتند که نه تنها برای خانواده در سطح کلی، حتی در امورات شخصی و فردی اعضا نیز نظر خود را بر دیگران اعمال کنند و به اصطلاح زنان باید مطیع و فرمان‌بر باشند (Okafor et al., 2022: 2). با این حال امروزه در بسیاری از کشورها از جمله ایران، تحت تأثیر تغییر و تحولات اجتماعی، تا حدود زیادی ساختار هرم قدرت در خانواده‌ها دچار دگرگونی شده (سهراب‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۹) و تحت تأثیر عوامل و متغیرهای مختلف اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ممکن است مناسبات قدرت در خانواده برای هریک از اعضا به‌ویژه زوجین به شکلی متفاوت و متمایز از دیگر خانواده‌ها تعریف شود.

در گذشته مردان با در اختیار داشتن جایگاه نان‌آوری، نقش مهمی در عرصه مالکیت اقتصادی بر عهده داشتند و زنان اغلب بدون کسب درآمد اقتصادی، وابسته به مردان تلقی شده و اکثر تحرکات آنان مربوط به درون خانواده و عرصه خصوصی بود که آن هم تحت نظارت مردان قرار

داشت. ولی در دهه‌های اخیر، با افزایش سطح تحصیلات زنان و بالارفتن سطح آگاهی‌ها و توانمندی‌های آنان از یک سو و از سویی دیگر شاغل شدن عده‌ای از زنان و مشارکت اجتماعی و اقتصادی آنان در جامعه و همچنین گسترش شبکه‌های اجتماعی و ارتباطی آنان و در مجموع تحول جایگاه زنان در عرصه‌های اجتماعی و دستیابی آنان به سرمایه اجتماعی، انتظار می‌رود در مقایسه با گذشته شاهد تحولات مناسبات قدرت در خانواده و تغییر جایگاه زنان در هرم قدرت خانواده نیز باشیم که بررسی این مسأله با توجه به نقشی که زنان در خانواده دارند، حائز اهمیت بوده و نیازمند بررسی است. منظور از سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از هنجارها، ارزش‌ها، شبکه‌ها و ادراکاتی است که همکاری افراد را در بیرون گروه و همچنین درون گروه‌ها با هدف کسب منافع متقابل، تسهیل می‌نماید و معمولاً آن را با نرخ مشارکت افراد و وجود عامل اعتماد در بین آن‌ها تفسیر می‌کنند. در ارتباط با سرمایه اجتماعی و خانواده می‌توان گفت، سرمایه اجتماعی می‌تواند شبکه حمایت از اعضای خانواده را تقویت نموده و آسیب‌های خانواده نظیر خشونت خانگی و مصرف مواد مخدر توسط اعضا را کاهش دهد و به هنگام فقر و بیکاری و سایر مسائل در حفظ انسجام خانواده مؤثر باشد (شریفیان‌ثانی، ۱۳۸۰: ۶).

موضوع توزیع قدرت و مناسبات آن در خانواده، مسأله مهمی است که نحوه اعمال آن و به نوعی عدم مدیریت آن می‌تواند چالش‌های زیادی را در خانواده و در میان اعضای آن، به‌ویژه زوجین به وجود آورد. افراد صاحب قدرت در خانواده می‌توانند بر دیگر اعضا، نظارت کنند و با اتکا به منابع قدرت در دسترس، تأثیر بیش‌تری بر روند اتخاذ تصمیم‌هایی بگذارند و دیگران را وادار به قبول تصمیمات خود کنند (میرزایی و همکاران، ۱۳۹۴: ۷۰). در این بین میزان سرمایه اجتماعی هریک از زوجین، به‌ویژه زنان ممکن است در فرآیند توزیع قدرت در خانواده و مناسبات آن تأثیرگذار باشد. با توجه به آن چه شرح

شهری کل کشور بود. همچنین این پژوهش با استفاده از استخراج و تحلیل برخی از داده‌ها که مربوط به شاخص‌های توزیع قدرت در بین زنان و مردان است، صورت گرفته است. این تحقیق از نوع کمی بوده و با استفاده از ابزار پرسش‌نامه انجام شده است. در نهایت با توجه به این‌که یکی از موضوعات رایج در پژوهش در مورد جنسیت و خانواده، عدم تقارن بین زن و شوهر در تصمیم‌گیری، تقسیم کار خانگی، مراقبت از کودکان و غیره است، در این پژوهش با استفاده از داده‌های موج سوم نظرسنجی پانل خانواده بریتانیا، نویسندگان این موضوع را با ارزیابی اینکه آیا توافق بین زن و شوهر در مورد مسائل کلیشه‌ای مردان و زنان زمانی افزایش می‌یابد که یکی از همسران قبل از اینکه خودش پاسخ دهد، پاسخ‌های دیگری را می‌شنود، آزمایش کردند. یافته‌های این تحقیق نشان داد؛ (الف) همسران بسیار بیشتر از شوهران با پاسخ‌های شناخته‌شده همسرشان موافق بودند و (ب) این موضوع حتی در شرایطی که همسران درآمد بیشتری کسب می‌کنند یا بیشتر از شوهرانشان به سیاست علاقه دارند، صادق است.

۲٫۲ پیشینه داخلی

میرحسینی و همکاران (۱۴۰۰)؛ در مقاله‌ای با عنوان "بررسی عوامل مؤثر بر میزان قدرت زنان در تصمیم‌گیری‌های خانواده" به بررسی عوامل مؤثر بر قدرت زنان در خانواده پرداخته‌اند. بدین منظور داده‌های پیمایش ملی خانواده در سال ۱۳۹۸، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. جامعه آماری در این تحقیق، شامل افراد بالای ۱۵ سال خانوارهای ساکن مناطق شهری کل کشور است. یافته‌های تحقیق نشان داد که اگرچه توزیع قدرت و تصمیم‌گیری در خانواده‌های ایرانی به سمت مردان متمایل است، اما نوع نگرش زنان به مسأله توزیع قدرت نیز نشان از پذیرش آنان نسبت به این مسأله دارد. علاوه بر این، یافته‌های این پژوهش نشان داد، افزایش سطح تحصیلات زنان و مردان، اشتغال زنان

داده شد، در این مقاله تلاش شده تا تأثیر سرمایه اجتماعی زنان بر مناسبات قدرت در خانواده مورد مطالعه قرار گیرد.

۲ پیشینه تحقیق

بررسی پیشینه تحقیق نشان می‌دهد، محققین به مسأله سرمایه اجتماعی توجه داشته‌اند که در ادامه در دو بخش پیشینه خارجی و داخلی به این تحقیقات پرداخته شده است.

۲٫۱ پیشینه خارجی

لای و تی^۱ (2020) در تحقیقی به بررسی تأثیر قدرت زن در خانواده پرداخته‌اند. داده‌های این مطالعه از موج‌های دوم تا چهارم یک پژوهش ملی در سال‌های ۲۰۰۵ (موج دوم)، ۲۰۱۰ (موج سوم) ۲۰۱۴ (موج چهارم) تهیه شده است. در مجموع، ۱۰۳۰۹ زن متأهل در موج دوم، ۱۱۵۳۶ زن متأهل در موج سوم و ۱۱۶۶۸ زن متأهل در موج چهارم انتخاب شدند. نتایج این مطالعه نشان داد با افزایش سطح تحصیلات و افزایش مشارکت در بازار کار مدرن، زنان کامیوج به طور فزاینده‌ای نقش محوری در تصمیم‌گیری خانوار پیدا کرده‌اند.

زو و بیان (2005)، در پژوهشی با عنوان "فراتر از منابع و پدرسالاری: ساخت قدرت تصمیم‌گیری خانواده در چین" به بررسی ساخت قدرت پرداختند. افراد بزرگسال در میان نمونه‌ای ۳۰۰ نفری از افراد بالای ۲۵ سال و ساکن چین بر اساس روش پیمایش مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج بیان می‌کند که با افزایش میزان منابع قدرت مانند اشتغال و درآمد زنان، وضعیت آن‌ها در روابط خانوادگی بهبود می‌یابد و این فرآیند با کم‌تر شدن ایدئولوژی جنسیتی، سرعت بیشتری گرفته است.

زیپ^۲ و همکاران (2004)، در مقاله‌ای "روابط زن و شوهر و قدرت مخفی در ازدواج" را مورد بررسی قرار دادند. جامعه آماری این تحقیق، مجموع افراد بالای ۱۵ سال خانوارهای معمولی ساکن در مناطق

² Zipp

¹ Lai and Tey

شغلی مرد با ساختار قدرت در خانواده رابطه معناداری وجود دارد و از بین این عوامل ارزش‌های دینی و تحصیلات مادر به ترتیب بیش‌ترین تأثیر را بر ساختار قدرت در خانواده دارند.

زکی (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای با عنوان "بررسی سرمایه اجتماعی زنان و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن"، دانشجویان دختر دانشگاه پیام نور اصفهان را مورد مطالعه قرار دادند. روش این پژوهش، پیمایشی و ابزار جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از پرسش‌نامه سرمایه اجتماعی اونیکس و بولن^۱ (۲۰۰۰ و ۲۰۱۲) است، که این ابزار دو جنبه اصلی ساختاری و شناختی و همچنین هشت عامل فرعی سرمایه اجتماعی را مورد سنجش قرار داده است. جامعه آماری تمام دانشجویان دختر یکی از واحدهای دانشگاه پیام نور استان اصفهان و نمونه آماری شامل ۲۰۰ دانشجو در نظر گرفته شد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی زنان در حد کم‌تر از متوسط ارزیابی شده است. اگرچه بیش‌ترین عوامل سرمایه اجتماعی زنان نمره بیش از متوسط دارد (به ترتیب سه عامل روابط اجتماعی با بستگان و دوستان، فعال بودن در متن و محتوای اجتماعی و مدارای فرهنگی) بقیه پنج عامل سرمایه اجتماعی (احساس اعتماد و امنیت، ارزشمندی زندگی، زمینه‌های کاری، روابط همسایگی و مشارکت در اجتماع محلی) در بردارنده نمره‌های میانگین کم‌تر از سه گزارش شده است. نتایج آزمون فرضیات تحقیق بیانگر این است که تفاوت معناداری در سرمایه اجتماعی زنان بر حسب پنج متغیر اجتماعی و آموزشی، وضع تأهل، نوع رشته تحصیلی، گروه‌های سنی و همچنین شهر محل اقامت و سکونت وجود ندارد و در سرمایه اجتماعی زنان نوعی همگونی (تجانس) اجتماعی مشاهده شده است.

با توجه به پیشینه‌های تحقیق، دریافتیم که بیش‌تر تحقیقات انجام شده در ارتباط با عوامل مؤثر بر ساختار قدرت در خانواده و یا در ارتباط با سرمایه اجتماعی و ابعاد آن انجام شده است. همچنین

و همچنین گسترش روابط و اطلاعات آنان، منجر به توزیع قدرت عادلانه در خانواده می‌شود. اما نکته مهم در این تحقیق برخلاف نظریه «منابع» - که دسترسی به منابع اقتصادی را مهم می‌پنداشت، صرفاً درآمد زنان، تأثیری در قدرت تصمیم‌گیری آنان در درون خانواده ندارد، بلکه ممکن است کار بیرون از خانواده به لحاظ روانی و افزایش مهارت‌های دیگر، زنان را توانمند سازد و یا آنان را نسبت به حقوقشان در درون خانواده آگاه‌تر نماید که این مسائل در بالابردن قدرت تصمیم‌گیری آنان در درون خانواده مؤثر خواهد بود.

میرحسینی و همکاران (۱۳۹۸)، در مقاله‌ای با عنوان "مطالبات اجتماعی زنان و رابطه سرمایه اجتماعی و سبک زندگی آن‌ها (مورد مطالعه: زنان شهر قزوین)" که با استفاده از روش پیمایشی و در بین ۳۸۶ نفر از زنان ۲۰ تا ۵۵ ساله شهر قزوین، انجام شده، به بررسی مطالبات اجتماعی آنان براساس سه رویکرد اقتصادی، حقوقی و فرهنگی پرداخته‌اند. یافته‌ها نشان داد که سطح سرمایه اجتماعی در بین زنان مورد مطالعه، پایین بوده و سبک زندگی غالب در بین آن‌ها مدرن است. در ضمن، مطالبات با رویکرد اقتصادی شایع‌ترین و مطالبات با رویکرد حقوقی کم‌ترین شیوع را در بین زنان داشتند. درعین حال که سرمایه اجتماعی بیش از سبک زندگی، روی مطالبات اجتماعی زنان مؤثر است، این دو متغیر به اتفاق هم توانسته‌اند ۱۴٫۵٪ را از واریانس مطالبات اجتماعی زنان تبیین کنند.

مردانی و موحد (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر جایگاه زنان در ساختار قدرت نهاد خانواده (نمونه موردی: زنان متأهل شهر شیراز)»، که با استفاده از روش پیمایش انجام شده و در آن جمعیت نمونه ۶۰۰ نفر از زنان متأهل شهر شیراز که از طریق نمونه‌گیری طبقه‌بندی سهمیه‌ای انتخاب شدند، مشارکت نموده‌اند، به این نتیجه دست‌یافتند که بین پذیرش ارزش‌های دینی در باب خانواده، دین‌داری، تحصیلات زن و مرد، منزلت

¹ Onyx and Bullen

که هر یک از اعضای خود را از پشتیبانی سرمایه اجتماعی برخوردار می‌کند و آنان را مستحق اعتبار می‌سازد. البته سرمایه اجتماعی مستلزم شرایطی به مراتب بیش از وجود صرف شبکه پیوندها می‌باشد (مبشری، ۱۳۸۸، ۱۴۰). بوردیو سه نوع سرمایه را شناسایی می‌کند. این اشکال سرمایه عبارت‌اند از: شکل اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی. شکل اقتصادی سرمایه بلافاصله تبدیل به پول می‌شود. مانند دارایی‌های منقول و ثابت یک سازمان. سرمایه فرهنگی نوع دیگر سرمایه است که در یک سازمان وجود دارد، مانند تحصیلات عالی اعضای سازمان که این نوع سرمایه نیز در برخی موارد و تحت شرایطی قابل تبدیل به سرمایه اقتصادی است و سرانجام شکل دیگر سرمایه، سرمایه اجتماعی است که به ارتباطات و مشارکت اعضای یک سازمان توجه دارد و می‌تواند به عنوان ابزاری برای رسیدن به سرمایه اقتصادی باشد (رحمانی و کاووسی، ۱۳۸۷: ۱۳۳).

به عقیده بوردیو کسانی که در یک وضعیت معین مناسبات قدرت، سرمایه‌ای خاص را که مبنای قدرت یا اقتدار ویژه یک میدان است، به طور کمابیش کامل در انحصار خود درمی‌آورند، به استراتژی‌های حفظ گرایش دارند. خصوصیت دیگر میدان، این است که کلیه افرادی که در یک میدان قرار گرفته‌اند، در تعدادی از منابع بنیادی معین یعنی همه آن چیزهایی که به موجودیت خود میدان مربوط می‌شود، اشتراک دارند. در این جا نوعی تباری عینی وجود دارد که در کلیه تضادها مستتر است. شرط ورود به میدان، به رسمیت شناختن مسائل مطرح و نیز خطوط قرمزی است که گذر از آنها سبب اخراج از بازی می‌شود (بوردیو، ۱۳۹۵: ۲۳۷-۱۳۶-۱۳؛ نقل شده در مرتضوی و پاکزاد، ۱۳۹۶: ۱۲۲). او معتقد است؛ در اکثر جوامع، مردان نسبت به زنان سرمایه نمادی (قدرت و منزلت) و اقتصادی بیش‌تری در اختیار دارند؛ چراکه مردان اغلب تحصیلات بالاتر، امکان دسترسی به آموزش‌های کاربردی‌تر و پیوندهای شبکه‌ای گسترده‌تری دارند و

بررسی پیشینه‌های پژوهش نشان داد که بین پذیرش ارزش‌های دینی در باب خانواده، دین‌داری، تحصیلات زن و مرد، منزلت شغلی مرد و زن با ساختار قدرت در خانواده رابطه معناداری وجود دارد. هرچند تمامی پژوهش‌های فوق دارای نتایج ارزشمندی بوده‌اند و مرور آنها در زمینه موضوع، مسیر تحقیق حاضر را هموارتر نمود، اما باید گفت که در تحقیق حاضر با در نظر گرفتن متغیرهایی در سطح کلان‌تر و جدیدتر سعی بر این است که روابط بین سرمایه اجتماعی زنان و مناسبات قدرت در خانواده مورد مطالعه قرار گیرد.

۳ چارچوب نظری تحقیق

بررسی نظریه‌های مرتبط با سرمایه اجتماعی به مؤلفه‌های متعددی در ارتباط با ارزیابی سرمایه اجتماعی اشاره دارد؛ از جمله اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و ارتباطات اجتماعی. اعتماد اجتماعی از جمله ابعاد و شاخص‌های سرمایه اجتماعی است. رابرت پاتنام^۱ به اجزای تشکیل‌دهنده سرمایه اجتماعی از قبیل اعتماد اجتماعی، هنجارها و شبکه‌های اجتماعی اشاره می‌کند و هم نتایج و کارکردهای آن را مدنظر قرار داده است که از نظر وی منجر به بهبود کارایی جامعه می‌شوند. بر اساس نظر پاتنام چنین جهت‌گیری‌های اجتماعی، سرمایه اجتماعی را ایجاد می‌کند و در فعالیت‌های مردم در انجمن‌های داوطلبانه و در اعتمادشان به شهروندان منعکس می‌شود. از نگاه او سرمایه اجتماعی به شکل یک پدیده فرهنگی تعریف می‌شود که میزان تمایل به فعالیت مدنی در اعضای جامعه، وجود هنجارهای اجتماعی اشاعه‌دهنده کنش جمعی و میزان اعتماد به نهادهای عمومی را دربرمی‌گیرد (شجاعی‌باغینی، ۱۳۸۷: ۳۹۵). از نظر بوردیو^۲ سرمایه اجتماعی حاصل جمع منابع بالقوه و بالفعلی است که نتیجه مالکیت شبکه بادوامی از روابط کمابیش نهادینه شده، آشنایی و شناخت متقابل بین افراد، یا به بیان دیگر در گروه است؛ شبکه‌ای

² Bourdieu

¹ Putnam

جهت بررسی پایایی پرسش‌نامه، از ضریب آلفای کرونباخ و جهت بررسی روایی پرسش‌نامه، از روش اعتبار صوری و نظرخواهی از متخصصان استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق شامل زنان متأهل ۲۰ الی ۶۴ ساله ساکن شهر تهران در سه منطقه ۳، ۸ و ۱۷ است.

با توجه به این‌که مطالعه کل مناطق ۲۲گانه شهر تهران بسیار زمان‌بر و هزینه‌بر است، بنابراین از بین مناطق ۲۲گانه شهر تهران، سه منطقه ۳، ۸ و ۱۷ در نظر گرفته شده است. برای این دسته‌بندی از مقاله "الگوی فضایی نابرابری توسعه در مناطق ۲۲گانه کلان‌شهر تهران" نوشته صادقی و زنجری (۱۳۹۶) استفاده گردیده است. در این مقاله منطقه ۳ به عنوان منطقه توسعه‌یافته، منطقه ۸ به عنوان منطقه‌ای با توسعه‌یافتگی متوسط و منطقه ۱۷ به عنوان منطقه توسعه‌نیافته در نظر گرفته شده است.

بنابراین جامعه آماری تحقیق شامل زنان متأهل ۲۰ الی ۶۴ ساله ساکن شهر تهران در سه منطقه ۳، ۸ و ۱۷ است. بر اساس آخرین سرشماری نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵، تعداد این زنان برابر با ۲۵۰۷۳۳ نفر بوده است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۷ نفر برآورد گردید. شیوه نمونه‌گیری ترکیبی از روش‌های طبقه‌بندی چندمرحله‌ای و تصادفی ساده است.

به منظور تحلیل داده‌های تحقیق از نرم افزار SPSS و آزمون‌های دو متغیره و چند متغیره استفاده شده است. جهت بررسی و آزمون دو متغیره بین متغیر وابسته تحقیق که شبه‌فاصله‌ای است (مناسبات قدرت در خانواده) و متغیرهای مستقل که در مقیاس فاصله‌ای و شبه‌فاصله‌ای هستند (سن، تعداد سال‌های تحصیل، مشارکت اجتماعی، ارتباط اجتماعی و اعتماد اجتماعی) از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. جهت آزمون دو متغیره بین متغیر وابسته تحقیق و متغیر مستقل وضعیت اشتغال که در مقیاس اسمی دوگزینه‌ای است از آزمون T با دو نمونه مستقل استفاده شده است.

می‌توانند به مشاغل بهتر و پردرآمدتری دست پیدا کنند و از این طریق منابع اقتصادی خود را تقویت نموده و در نتیجه در شبکه روابط خانوادگی منابع اقتصادی بیشتری در اختیار گرفته و دیگران را برای تأمین نیازهای مالی به خود وابسته می‌کنند و در نهایت قدرت بیشتری نیز کسب خواهند کرد. همچنین مردان به علت وجود ایدئولوژی مردسالارانه و جنسیتی و رواج باورهای قالبی درباره توانایی و صفات زنان، فرصت بیشتری برای به‌دست‌آوردن منابع مختلف دارند (نبوی و احمدی، ۱۳۸۶: ۶۵).

۳٫۱ فرضیه‌های تحقیق

با توجه به چارچوب نظریه تحقیق که تلفیقی است از نظریات بورديو و پاتنام و با تأکید بر سه شاخص سرمایه اجتماعی شامل؛ اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و ارتباط اجتماعی فرضیات تحقیق به شرح زیر ارائه می‌گردد:

- بین مشارکت اجتماعی زنان و مناسبات قدرت در نهاد خانواده، رابطه مستقیم وجود دارد.
- بین ارتباط اجتماعی زنان و مناسبات قدرت در نهاد خانواده، رابطه مستقیم وجود دارد.
- بین اعتماد اجتماعی زنان و مناسبات قدرت در نهاد خانواده، رابطه مستقیم وجود دارد.
- بین سن زنان و مناسبات قدرت در نهاد خانواده، رابطه مستقیم وجود دارد.
- بین تعداد سال‌های تحصیل زنان و مناسبات قدرت در نهاد خانواده، رابطه مستقیم وجود دارد.
- مناسبات قدرت در نهاد خانواده در بین زنان شاغل و غیرشاغل متفاوت است.
- مناسبات قدرت در نهاد خانواده در بین منطقه محل سکونت زنان متفاوت است.

۴ روش تحقیق

تحقیق حاضر، از نوع مطالعات مقطعی بوده که به روش پیمایش در سال ۱۴۰۲ انجام شده است. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه محقق‌ساخته است.

منطقه محل سکونت: همان‌گونه که پیش‌تر ذکر گردید به دلیل این‌که مطالعه کل کلان‌شهر تهران زمان‌بر و هزینه‌بر است، بنابراین سه منطقه ۳، ۸ و ۱۷ در نظر گرفته شده است. برای این دسته‌بندی از مقاله "الگوی فضایی نابرابری توسعه در مناطق ۲۲ گانه کلان‌شهر تهران" نوشته صادقی و زنجری (۱۳۹۶) استفاده گردیده است. در این مقاله، منطقه ۳ به عنوان منطقه توسعه‌یافته (برخوردار)، منطقه ۸ به عنوان منطقه‌ای با توسعه‌یافتگی متوسط (نیمه برخوردار) و منطقه ۱۷ به عنوان منطقه توسعه‌نیافته (خیلی محروم) در نظر گرفته شده است. بنابراین، در تحلیل دومتغیره، منطقه محل سکونت به عنوان یک متغیر اسمی سه‌گزینه‌ای در نظر گرفته شد و در تحلیل چندمتغیره منطقه محل سکونت با کد صفر و یک (منطقه توسعه‌یافته با کد یک و منطقه توسعه‌نیافته با کد صفر) وارد تحلیل شد.

مشارکت اجتماعی^۱: مشارکت اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد سرمایه اجتماعی، به معنی سهمی در چیزی داشتن و از آن سود بردن و یا در گروهی شرکت جستن و بنابراین با آن همکاری داشتن است (بیرو، ۱۳۷۰: ۲۵۷). در تحقیق حاضر، جهت سنجش مشارکت اجتماعی از پنج گویه که در جدول ۱ آمده، استفاده گردید. این سؤالات در قالب طیف لیکرت و به صورت ترتیبی از خیلی کم با کد (۱) تا خیلی زیاد با کد (۵) مورد پرسش قرار گرفت. مقدار استاندارد شده آلفای کرونباخ برای متغیر مشارکت اجتماعی برابر با ۰/۹۰۳ است. بنابراین گویه‌های مربوط به متغیر مشارکت اجتماعی از میزان پایایی خوبی برخوردار می‌باشند. جهت سنجش متغیر مشارکت اجتماعی، گویه‌های مورد پرسش با یکدیگر جمع شده و بدین ترتیب متغیری در مقیاس شبه‌فاصله‌ای به دست آمده است. نمره بالاتر به معنای مشارکت اجتماعی بیشتر و نمره پایین‌تر به معنای مشارکت اجتماعی کم‌تر است.

همچنین جهت سنجش آزمون دو متغیره بین متغیر وابسته تحقیق و متغیر مستقل منطقه محل سکونت که در مقیاس اسمی چندگزینه‌ای است از آزمون F یا تحلیل واریانس یک‌طرفه استفاده شده است. در نهایت جهت سنجش تحلیل چند متغیره بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته از آزمون رگرسیون خطی چند متغیره استفاده گردیده است.

در این تحقیق، متغیرهای سن، تعداد سال‌های تحصیل، وضعیت اشتغال، منطقه محل سکونت، مشارکت اجتماعی، ارتباط اجتماعی و اعتماد اجتماعی، به عنوان متغیرهای مستقل در نظر گرفته شده‌اند. متغیر مناسبات قدرت در خانواده نیز به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. در جدول شماره یک گویه‌های متغیرهای مستقل و متغیر وابسته به همراه منبع گویه‌ها بیان شده است.

سن: جهت سنجش متغیر سن از زنان خواسته شده است تا ذکر کنند که متولد چه سالی هستند؟

تعداد سال‌های تحصیل: اطلاعات مربوط به تعداد سال‌های تحصیل زنان به دو شیوه رتبه‌ای و فاصله‌ای جمع‌آوری شده است. در شیوه رتبه‌ای برای تحصیلات ۶ طبقه (۱ بی‌سواد، ۲ زیردیپلم و دیپلم، ۳ کاردانی، ۴ کارشناسی، ۵ کارشناسی ارشد، ۶ دکتری و بالاتر) در نظر گرفته شده است. در شیوه فاصله‌ای نیز از زنان پرسیده شده است که: تعداد کلاس‌هایی که به صورت رسمی در مدارس و دانشگاه‌ها درس خوانده‌اند، چند سال بوده است؟

وضعیت اشتغال: در خصوص سنجش وضعیت اشتغال از زنان پرسیده شده است که آیا شاغل هستند یا خیر؟ زنان شاغل با کد یک و زنان غیرشاغل با کد صفر در نظر گرفته شده‌اند. بنابراین در تحلیل‌های دو متغیره و چندمتغیره، متغیر وضعیت اشتغال به عنوان متغیری که دارای مقیاس اسمی دوگزینه‌ای است، در نظر گرفته شده است.

¹ social participation

آلفای کرونباخ برای متغیر مشارکت اجتماعی برابر با ۰/۹۱۶ است. بنابراین گویه‌های مربوط به متغیر ارتباط اجتماعی از میزان پایایی خوبی برخوردار می‌باشند. جهت سنجش متغیر ارتباط اجتماعی، گویه‌های مورد پرسش با یکدیگر جمع شده و بدین ترتیب متغیری در مقیاس شبه‌فاصله‌ای به دست آمده است. نمره بالاتر به معنای ارتباط اجتماعی بیشتر و نمره پایین‌تر به معنای ارتباط اجتماعی کمتر است.

ارتباط اجتماعی^۱: یکی از ابعاد سرمایه اجتماعی ارتباط اجتماعی است که مجموعه روابط و مناسباتی است که شخص با افراد دیگر در ملاقات‌های دوستانه، دید و بازدیدها، داد و ستدها، مبادلات و خدمات برقرار می‌کند. جهت سنجش ارتباط اجتماعی از شش گویه که در جدول ۱ آمده، استفاده گردید. این سؤالات در قالب طیف لیکرت و به صورت ترتیبی از خیلی کم با کد (۱) تا خیلی زیاد با کد (۵) مورد پرسش قرار گرفت. مقدار استاندارد شده

جدول ۱. گویه‌های متغیرهای مستقل و وابسته

Table 1: questions of independent and dependent variables

منبع	گویه‌ها	متغیر
محقق‌ساخته	متولد چه سالی هستید؟	سن
محقق‌ساخته	- در چه مقطع تحصیلی هستید؟ - تعداد کلاس‌هایی که به صورت رسمی در مدارس و دانشگاه‌ها درس خوانده‌اند، چند سال بوده است؟	تعداد سال‌های تحصیل
محقق‌ساخته	آیا شاغل هستید؟	وضعیت اشتغال
صادقی و زنجری (۱۳۹۶)	منطقه محل سکونت خود را ذکر نمایید.	منطقه محل سکونت
اونیکس و بولن (۲۰۰۰)	- آیا تاکنون به گروه‌های محلی موجود در محل زندگی خود، داوطلبانه کمک کرده‌اید؟ - آیا در طول ۶ ماه گذشته، در مراسم، جشن‌ها و جلسات انجمن‌های محل سکونت خود شرکت کرده‌اید؟ - آیا در باشگاه‌ها یا سازمان‌های محلی پیرامون خود (ورزشی، فرهنگی، هنری و ...) به صورت فعال عضویت دارید؟ - آیا در اداره و مدیریت یکی از باشگاه‌ها، انجمن‌ها یا سایر سازمان‌ها و مؤسسات محلی، نقش دارید؟ - آیا تاکنون در سازمان‌دهی خدمات و برنامه‌های جدید، در مؤسسات محلی خود مشارکت داشته‌اید؟	مشارکت اجتماعی
اونیکس و بولن (۲۰۰۰)	- در صورت نیاز آیا می‌توانید از دوست خود کمک بگیرید؟ - آیا در طول هفته گذشته حداقل با یکی از همسایگان خود دیدار و ملاقات داشته‌اید؟ - هنگامی که برای خرید بیرون می‌روید، آیا دلتان می‌خواهد دوستان و آشنایان خود را هم در آن جا ببینید؟ - در طی روز گذشته، با چه تعداد از افراد ارتباط کلامی برقرار کرده‌اید؟	ارتباط اجتماعی

¹Social communication

	<p>- آیا آخر هفته تصمیم دارید شام یا نهار را بیرون از منزل و با دوستان خود میل کنید؟</p> <p>- آیا همکارانتان علاوه بر همکار بودن، با شما دوست و رفیق هم هستند؟</p>	
<p>اونیکس و بولن (۲۰۰۰)</p>	<p>- آیا معتقدید که می‌توان بیشتر به مردم اعتماد کرد؟</p> <p>- شما اعضای خانواده خود را تا چه حد قابل اعتماد می‌دانید؟</p> <p>- شما اقوام و خویشان خود را تا چه حد قابل اعتماد می‌دانید؟</p> <p>- شما دوستان خود را تا چه حد قابل اعتماد می‌دانید؟</p> <p>- در صورتی که ماشین کسی جلوی خانه شما خراب شود، آیا برای تلفن کردن، او را به داخل خانه خود دعوت می‌کنید؟</p> <p>- آیا محل زندگی شما، مکانی امن و مطمئن برای زندگی به شمار می‌رود؟</p> <p>- به نهادهای زیر تا چه حد اعتماد دارید؟ (مجلس شورای اسلامی، صدا و سیما، قوه قضائیه)</p>	<p>اعتماد اجتماعی</p>
<p>مهدوی و صبوری خسروشاهی (۱۳۸۲)</p>	<p>- همسر کم‌تر به نظرات من در زندگی توجه دارد.</p> <p>- کم‌تر اجازه می‌دهد به‌تنهایی تصمیم بگیرم.</p> <p>- در بیشتر اموری که در منزل قرار است انجام دهم باید از شوهرم اجازه بگیرم.</p> <p>- اگر شوهرم قصد انجام کاری را داشته باشد، در اکثر مواقع با من مشورت می‌کند.</p> <p>- در گرفتن تصمیمات زندگی مشترکمان، نظرات من برای همسرم بسیار مهم است.</p> <p>- درست است که همسرم در گرفتن تصمیمات به حرف‌های من گوش می‌دهد اما در آخر، این خودش است که به‌تنهایی تصمیم می‌گیرد چه کار باید انجام شود.</p> <p>- فکر می‌کنم اگر نظری در مورد چیزی به طور کلی در خانواده بدهم، شوهرم می‌پذیرد.</p> <p>- شوهر من چندان هم در جزئیات رفتار من دخالت نمی‌کند.</p>	<p>مناسبات قدرت در خانواده</p>

متغیر اعتماد اجتماعی برابر با ۰/۸۴۵ است. بنابراین گویه‌های مربوط به متغیر اعتماد اجتماعی از میزان پایایی خوبی برخوردار می‌باشند. جهت سنجش متغیر اعتماد اجتماعی، گویه‌های مورد پرسش با یکدیگر جمع شده و بدین ترتیب متغیری در مقیاس شبه‌فاصله‌ای به دست آمده است. نمره بالاتر به معنای اعتماد اجتماعی بیشتر و نمره پایین‌تر به معنای اعتماد اجتماعی کم‌تر است.

مناسبات قدرت در خانواده^۲: یکی از حوزه‌های کاربرد مفهوم قدرت در گروه‌های کوچک، در حوزه خانواده است. وقتی که می‌پرسیم چه کسی اعمال

اعتماد اجتماعی^۱: یکی از ابعاد سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی است که تعریف آن عبارت است از تمایل فرد به قبول خطر در رفتار با دیگران. این تمایل مبتنی بر یک حسن اطمینان است که بر اساس آن، دیگران به گونه‌ای رفتار خواهند کرد که از آن‌ها انتظار می‌رود (علمی و همکاران، ۱۳۸۴: ۲۴۴). جهت سنجش اعتماد اجتماعی از هفت گویه که در جدول ۱ آمده، استفاده گردید. این سؤالات در قالب طیف لیکرت و به صورت ترتیبی از خیلی کم با کد (۱) تا خیلی زیاد با کد (۵) مورد پرسش قرار گرفت. مقدار استاندارد شده آلفای کرونباخ برای

² Power relationships in the family

¹ social trust

خانواده و متغیرهای مستقل مشارکت اجتماعی، ارتباط اجتماعی و اعتماد اجتماعی از روش اعتبار صوری و نظرخواهی از متخصصان استفاده شده است.

۵ یافته‌های تحقیق

در این تحقیق از مجموع ۳۸۷ نفر از زنان پاسخ‌گو، بیش از ۲۹ درصد آنان در گروه سنی ۳۰-۳۴ ساله قرار دارند. شاخص‌های مرکزی نشان می‌دهند که اکثر زنان پاسخ‌گو ۳۲ ساله بوده و میانگین سنی زنان ۳۶/۳ سال بوده است. بیش از ۳۰ درصد زنان پاسخ‌گو دارای تحصیلات کارشناسی ارشد هستند و حدود ۴ درصد زنان دارای تحصیلات کاردانی هستند. همان‌گونه که مشخص است بیش از ۵۶ درصد زنان دارای تحصیلات کارشناسی و پایین‌تر هستند. یافته‌های تحقیق در خصوص وضعیت اشتغال زنان نشان می‌دهد که ۶۹ درصد شاغل و ۳۱ درصد غیرشاغل هستند. ۳۱/۳ درصد زنان پاسخ‌گو، ساکن منطقه ۳، ۴۲/۱ درصد ساکن منطقه ۸ و بیش از ۲۶/۵ درصد زنان پاسخ‌گو ساکن منطقه ۱۷ بوده‌اند (جدول ۲).

قدرت می‌کند، این امر متوجه تصمیم‌گیری‌ها در خانواده است (Abbott et al., Isvan, 1991). متغیر مناسبات قدرت در خانواده، متغیر وابسته تحقیق است. جهت سنجش این متغیر از هشت گویه که در جدول ۱ آمده، استفاده گردید. این سؤالات در قالب طیف لیکرت و به صورت ترتیبی از کاملاً مخالف با کد (۱) تا کاملاً موافق با کد (۵) مورد پرسش قرار گرفت. جهت برخی از گویه‌ها عکس می‌باشد، بنابراین قبل از انجام تحلیل، گویه‌های عکس لحاظ گردیده و جهت آن‌ها اصلاح گردیده است. مقدار استاندارد شده آلفای کرونباخ برای متغیر مناسبات قدرت در خانواده برابر با ۰/۸۹۷ است. بنابراین گویه‌های مربوط به متغیر مناسبات قدرت در خانواده از میزان پایایی خوبی برخوردار می‌باشند.

جهت سنجش متغیر مناسبات قدرت در خانواده، گویه‌های مورد پرسش با یکدیگر جمع شده و بدین ترتیب متغیری در مقیاس شبه‌فاصله‌ای به دست آمده است. نمره بالاتر به معنای قدرت بیشتر در خانواده و نمره پایین‌تر به معنای قدرت کمتر در خانواده است. همچنین جهت سنجش روایی گویه‌های متغیر وابسته مناسبات قدرت در

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۲. توزیع نمونه تحقیق بر حسب برخی متغیرهای مستقل

Table 2: The distribution of the study samples based on some independent variables

کل		برخی متغیرهای مستقل	
درصد	تعداد		
۲/۸	۱۱	۲۴-۲۰ ساله	سن
۱۷/۳	۶۷	۲۹-۲۵ ساله	
۲۹/۲	۱۱۳	۳۴-۳۰ ساله	
۱۵/۰	۵۸	۳۹-۳۵ ساله	
۲۰/۴	۷۹	۴۴-۴۰ ساله	
۱۵/۲	۵۹	۴۵ ساله و بالاتر	
۱۰۰/۰	۳۸۷	جمع	
		۳۶/۳	میانگین سنی
۶/۷	۲۶	بی‌سواد	سطح تحصیلات
۲۱/۲	۸۲	زیر دیپلم و دیپلم	
۳/۹	۱۵	کاردانی	
۲۴/۵	۹۵	کارشناسی	
۳۰/۷	۱۱۹	کارشناسی ارشد	
۱۲/۹	۵۰	دکتری و بالاتر	
۱۰۰/۰	۳۸۷	جمع	
۶۹/۰	۲۶۷	شاغل	وضعیت اشتغال
۳۱/۰	۱۲۰	غیرشاغل	
۱۰۰/۰	۳۸۷	جمع	
۳۱/۳	۱۲۱	منطقه ۳	منطقه محل سکونت
۴۲/۱	۱۶۳	منطقه ۸	
۲۶/۶	۱۰۳	منطقه ۱۷	
۱۰۰/۰	۳۸۷	جمع	

است. جهت رابطه، منفی است، بدین معنا که با افزایش سن زنان، مناسبات قدرت در خانواده کاهش می‌یابد. رابطه بین تعداد سال‌های تحصیل و مناسبات قدرت در خانواده در جهت مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار است. بدین معنا که با افزایش تعداد سال‌های تحصیل زنان، مناسبات قدرت آنان در خانواده افزایش می‌یابد.

رابطه بین مشارکت اجتماعی و مناسبات قدرت در خانواده در سطح ۰/۰۱ معنادار است. جهت

جدول ۳، نتایج آزمون دو متغیره را بین متغیر وابسته تحقیق (مناسبات قدرت در خانواده) و برخی متغیرهای مستقل نشان می‌دهد. جهت سنجش رابطه بین متغیرهای مستقل (سن، تعداد سال‌های تحصیل، مشارکت اجتماعی، ارتباط اجتماعی و اعتماد اجتماعی) و مناسبات قدرت در خانواده، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. مطابق نتایج به‌دست‌آمده در جدول ۳، رابطه بین سن و مناسبات قدرت در خانواده در سطح ۰/۰۵ معنادار

آنان در خانواده افزایش می‌یابد. در نهایت رابطه بین اعتماد اجتماعی و مناسبات قدرت در خانواده در سطح ۰/۰۱ معنادار است. جهت رابطه، مثبت است، بدین معنا که با افزایش اعتماد اجتماعی زنان، مناسبات قدرت آنان در خانواده افزایش می‌یابد (جدول ۳).

رابطه، مثبت است، بدین معنا که با افزایش مشارکت اجتماعی زنان، مناسبات قدرت آنان در خانواده افزایش می‌یابد. همچنین رابطه بین ارتباط اجتماعی و مناسبات قدرت در خانواده در سطح ۰/۰۱ معنادار است. جهت رابطه، مثبت است، بدین معنا که با افزایش ارتباط اجتماعی زنان، مناسبات قدرت

جدول ۳. رابطه بین برخی متغیرهای مستقل و مناسبات قدرت در خانواده

Table 3: The relationship between some independent variables and power relations in the family

متغیرهای مستقل	
ضریب همبستگی پیرسون	سطح معناداری
-۰/۳۱۷	۰/۰۳۱
۰/۷۵۰	۰/۰۰۰
۰/۷۳۹	۰/۰۰۰
۰/۷۶۰	۰/۰۰۰
۰/۷۳۳	۰/۰۰۰

دارند. به بیان دیگر، دو گروه زنان شاغل و زنان غیرشاغل با سطح اطمینان ۹۹ درصد در میانگین نمره مناسبات قدرت در خانواده با یکدیگر تفاوت دارند. به گونه‌ای که زنان غیرشاغل در مقایسه با زنان شاغل، از مناسبات قدرت کم‌تری در خانواده برخوردار هستند (جدول ۴).

در ادامه جهت آزمون رابطه بین وضعیت اشتغال زنان که در مقیاس اسمی دوگزینه‌ای است با متغیر وابسته مناسبات قدرت در خانواده، از آزمون T با دو نمونه مستقل استفاده شده است. نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که زنان شاغل و غیرشاغل در میانگین نمره مناسبات قدرت در خانواده با یکدیگر تفاوت

جدول ۴. رابطه بین وضعیت اشتغال زنان و مناسبات قدرت در خانواده

Table 4: The relationship between women's employment status and power relations in the family

وضعیت اشتغال زنان	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	آزمون آماری
شاغل = ۱	۲۶۷	۶۴/۷	۵/۷۰۴۸	۰/۳۴۹۷۹	T = ۲۳/۷۴۸ ۰/۰۰۰ sig. =
غیرشاغل = ۰	۱۲۰	۳۱/۹	۱۴/۶۰۰۷	۱/۳۳۸۴۵	

است، بنابراین، با سطح اطمینان ۹۹ درصد و سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱ بین مناطق مختلف میانگین نمره مناسبات قدرت زنان در خانواده تفاوت دارد (جدول ۵).

در ادامه جهت آزمون رابطه بین متغیر منطقه محل سکونت و مناسبات قدرت در خانواده، از آزمون F استفاده شده است. مطابق نتایج جدول ۵، با توجه به این‌که سطح معناداری آزمون F کوچک‌تر از ۰/۰۱

جدول ۵. رابطه بین منطقه محل سکونت و مناسبات قدرت در خانواده

Table 5: The relationship between the area of residence and power relations in the family

سطح معناداری	آزمون F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	
۰/۰۰۰	۲۱۰/۷۳۱	۳۷۹۴/۳۸۷	۲	تغییرات بین گروهی
		۱۲۲/۱۰۰	۳۸۲	تغییرات درون گروهی
			۳۸۴	کل

میانگین نمره مناسبات قدرت زنان در خانواده به سه منطقه توسعه‌یافته، توسعه‌یافتگی متوسط و توسعه‌نیافته تقسیم نمود. منطقه ۳ به عنوان منطقه توسعه‌یافته که زنان بیش‌ترین مناسبات قدرت را در خانواده دارند، منطقه ۸ به عنوان منطقه‌ای با توسعه‌یافتگی متوسط که مناسبات قدرت زنان در خانواده در این منطقه کم‌تر از منطقه ۳ و بیش‌تر از منطقه ۱۷ است و منطقه ۱۷ به عنوان منطقه توسعه‌نیافته که زنان کم‌ترین مناسبات قدرت را در خانواده دارند. بیش‌ترین تفاوت به لحاظ میانگین نمره قدرت زنان در مناسبات خانواده بین منطقه ۳ و منطقه ۱۷ است (جدول ۶).

برای پی بردن به این‌که تفاوت مناسبات قدرت زنان در خانواده در بین کدام مناطق است، از آزمون توکی^۱ استفاده شده است. نتایج این آزمون نشان داد که مناطق مختلف (منطقه ۳، منطقه ۸ و منطقه ۱۷) به لحاظ میانگین مناسبات قدرت زنان در خانواده با یکدیگر تفاوت دارند. منطقه ۳ دارای بالاترین نمره مناسبات قدرت زنان در خانواده و منطقه ۱۷ دارای پایین‌ترین نمره مناسبات قدرت زنان در خانواده بوده است. نمره مناسبات قدرت زنان در خانواده در منطقه ۸ کم‌تر از منطقه ۳ و بیش‌تر از منطقه ۱۷ بوده است. بنابراین، با توجه به نتیجه آزمون توکی می‌توان متغیر منطقه محل سکونت را به لحاظ

جدول ۶. نتایج آزمون توکی

Table 6: Tukey test results

سطح معناداری	میانگین تفاوت	منطقه	منطقه محل سکونت
۰/۰۰۰	۵/۷۳۵۲۸	۸	منطقه ۳
۰/۰۰۰	۳۴/۶۱۴۷۳	۱۷	
۰/۰۰۰	-۵/۷۳۵۲۸	۳	منطقه ۸
۰/۰۰۰	۲۸/۸۷۹۴۵	۱۷	
۰/۰۰۰	-۳۴/۶۱۴۷۳	۳	منطقه ۱۷
۰/۰۰۰	-۲۸/۸۷۹۴۵	۸	

تأثیرگذار بر مناسبات قدرت زنان در خانواده شناسایی گردد. بر اساس این، متغیر وابسته، مناسبات قدرت در خانواده است. متغیرهای مستقل وارد شده در تحلیل رگرسیونی هم عبارت‌اند از: سن، تعداد سال‌های تحصیل، وضعیت اشتغال، منطقه

در ادامه برای تحلیل چندمتغیره و برای این‌که تأثیر هم‌زمان تمامی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته تحقیق سنجیده شود، از تکنیک رگرسیون خطی چندمتغیره استفاده شده است. هدف از انجام تحلیل چندمتغیره آن است که: مهم‌ترین عوامل

¹ Tukey

همچنین مقدار ضریب تبیین تعدیل شده که برابر با ۰/۵۷۴ می‌باشد، نشان می‌دهد که متغیرهای تحقیق توانسته‌اند ۵۷/۴ درصد از کل تغییرات متغیر وابسته (مناسبات قدرت در خانواده) را پیش‌بینی کنند. به عبارت دیگر، مجموعه متغیرهای مستقل، حدود ۵۷/۵ درصد از واریانس متغیر مناسبات قدرت در خانواده را برآورد و یا پیش‌بینی می‌کنند (جدول ۷).

همان‌گونه که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، تمامی متغیرهای مستقل اعم از سن، تعداد سال‌های تحصیل، وضعیت اشتغال، منطقه محل سکونت، مشارکت اجتماعی، ارتباط اجتماعی و اعتماد اجتماعی تأثیر معناداری بر متغیر وابسته (مناسبات قدرت در خانواده) دارند. به طوری که ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیرهای سن، تعداد سال‌های تحصیل، منطقه محل سکونت، وضعیت اشتغال، مشارکت اجتماعی، ارتباط اجتماعی و اعتماد اجتماعی در سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنادار است. متغیر وضعیت اشتغال با ضریب رگرسیونی ۰/۵۷۴، متغیر ارتباط اجتماعی با ضریب رگرسیونی ۰/۵۲۳، متغیر اعتماد اجتماعی با ضریب ۰/۵۱۴، متغیر مشارکت اجتماعی با ضریب رگرسیونی ۰/۵۰۲، متغیر تعداد سال‌های تحصیل با ضریب رگرسیونی ۰/۴۹۷، متغیر سن با ضریب رگرسیونی ۰/۴۱۵ و متغیر منطقه محل سکونت با ضریب رگرسیونی ۰/۴۰۳ به ترتیب بالاترین تأثیر رگرسیونی را روی متغیر وابسته (مناسبات قدرت در خانواده) داشته‌اند (جدول ۷).

محل سکونت، مشارکت اجتماعی، ارتباط اجتماعی و اعتماد اجتماعی. همان‌گونه که پیش‌تر اشاره گردید متغیرهای سن، تعداد سال‌های تحصیل، مشارکت اجتماعی، ارتباط اجتماعی و اعتماد اجتماعی در مقیاس فاصله‌ای و شبه‌فاصله‌ای هستند و متغیرهای وضعیت اشتغال (شاغل با کداو غیرشاغل با کده) و منطقه محل سکونت (منطقه ۳ با کد ۱ و منطقه ۸ و ۱۷ با کده) در مقیاس اسمی دوگزینه‌ای در نظر گرفته شده‌اند. لازم به ذکر است پیش‌فرض‌های رگرسیون مانند آماره دوربین واتسون و آماره تورم واریانس (VIF) محاسبه گردید. بررسی استقلال خطاها با استفاده از آزمون دوربین-واتسون صورت گرفت. مقدار این آماره برای مدل برابر با ۲/۱۳ بود. همچنین آماره تورم واریانس (VIF) انجام شد و عدد به‌دست‌آمده کمتر از ۲ بود که نشان می‌دهد شدت هم‌خطی متغیرهای مستقل یا میزان هم‌خطی متغیرهای مستقل قابل قبول است. به بیان دیگر میزان هم‌خطی بین متغیرهای مستقل نگران‌کننده نیست. بنابراین شرایط استفاده از رگرسیون خطی چندمتغیره جهت تحلیل و آزمون چندمتغیره فراهم شده است.

مطابق نتایج جدول ۷، با توجه به مقدار آزمون F (۱۷۸/۲۰۹) و معناداری آن ($\text{sig}=0/000$) می‌توان نتیجه گرفت که در این مدل رگرسیونی، مجموعه متغیرهای مستقل تحقیق قادر هستند تغییرات متغیر وابسته (مناسبات قدرت در خانواده) را تبیین کنند. نتایج این آزمون حاکی از آن است که مقدار ضریب همبستگی بین متغیرها ۰/۷۹۳ می‌باشد.

جدول ۷. نتایج آزمون رگرسیون چندمتغیره درباره عوامل مؤثر بر مناسبات قدرت در خانواده

Table 7: The results of the multivariate regression test about the factors affecting the power relations in the family

سطح معناداری	مقدار t	ضرایب استاندارد شده Beta	ضرایب استاندارد نشده		متغیرهای مستقل
			Std. Error	B	
۰/۰۰۰	-۱۰/۰۲۱	-۰/۴۱۵	۰/۰۳۱	-۱/۱۵۶	سن
۰/۰۰۱	۱۱/۴۰۴	۰/۴۹۷	۰/۲۵۰	۱/۸۵۲	تعداد سال‌های تحصیل
۰/۰۰۸	۱۰/۶۶۵	۰/۴۰۳	۰/۰۷۶	۱/۲۰۳	منطقه محل سکونت
۰/۰۰۰	۱۲/۸۶۶	۰/۵۷۴	۰/۹۵۵	۲/۶۰۵	وضعیت اشتغال
۰/۰۰۳	۱۱/۶۸۳	۰/۵۰۲	۰/۰۷۹	۲/۱۸۰	مشارکت اجتماعی
۰/۰۰۰	۱۲/۷۴۸	۰/۵۲۳	۰/۰۸۹	۲/۲۱۶	ارتباط اجتماعی
۰/۰۰۲	۱۱/۹۰۷	۰/۵۱۴	۰/۰۷۱	۲/۱۹۷	اعتماد اجتماعی
R = ۰/۷۹۳		R ² = ۰/۵۷۵	۰/۵۷۴ = .AD ₂ R		ضرایب رگرسیون
F = ۱۷۸/۲۰۹		Sig = ۰/۰۰۰			آزمون F

ساکن مناطق ۳، ۸ و ۱۷ تهران به پرسش‌نامه تحقیق پاسخ گفته‌اند. یافته‌های تحقیق نشان داد، رابطه بین سن و مناسبات قدرت در خانواده رابطه‌ای معنادار با جهت منفی است، بدین معنا که با افزایش سن زنان، آنان نقش کم‌تری در مناسبات قدرت در خانواده ایفا می‌کنند. این یافته تحقیق حاوی نکات جالب توجهی است که نیازمند بررسی دقیق و جداگانه است؛ چراکه با توجه به افزایش سن زنان و محکم‌تر شدن جایگاه آنان در خانواده به‌ویژه به لحاظ فرزندآوری، انتظار می‌رود که زنان در مناسبات قدرت نیز نقش تأثیرگذارتری به دست آورند.

نتایج تحقیق نشان داد با افزایش تعداد سال‌های تحصیلات زنان، مناسبات قدرت در خانواده افزایش می‌یابد، بدین معنا که با افزایش سطح تحصیلات زنان، جایگاه آنان در ساختار هرم قدرت خانواده ارتقا می‌یابد. علاوه بر این، نتایج آزمون T و تحلیل چند متغیره در رابطه با وضعیت اشتغال زنان و مناسبات قدرت در خانواده نیز نشان داد، وضعیت زنان شاغل و غیرشاغل در میانگین نمره مناسبات قدرت در خانواده با یکدیگر متفاوت بوده، به گونه‌ای که زنان شاغل در مقایسه با زنان غیرشاغل، از مناسبات

از میان متغیرهای مستقل، جهت رابطه متغیرهای تعداد سال‌های تحصیل، منطقه محل سکونت، وضعیت اشتغال، مشارکت اجتماعی، ارتباط اجتماعی و اعتماد اجتماعی بر مناسبات قدرت در خانواده مثبت بوده است. بدین معنی که با افزایش تعداد سال‌های تحصیل زنان، ساکن منطقه ۳ بودن، شاغل بودن زنان، افزایش مشارکت اجتماعی، ارتباط اجتماعی و افزایش اعتماد اجتماعی، بر مناسبات قدرت زنان در خانواده افزوده خواهد شد. این در حالی است که جهت رابطه متغیر سن بر مناسبات قدرت در خانواده، منفی بوده است. بدین معنی که با افزایش سن، از مناسبات قدرت زنان در خانواده کاسته خواهد شد (جدول ۷).

۶ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر تلاش شده تا با انجام پژوهشی کمی و پیمایشی، تأثیر سرمایه اجتماعی زنان بر مناسبات قدرت در خانواده در جامعه آماری زنان متأهل ۲۰ تا ۶۴ ساله شهر تهران مورد مطالعه قرار گیرد. روش نمونه‌گیری این تحقیق ترکیبی از روش‌های طبقه‌ای چندمرحله‌ای و تصادفی ساده بوده و بر اساس آن ۳۸۷ نفر نمونه از میان زنان

به این نتیجه رسید که میزان توسعه‌یافتگی محل سکونت زنان می‌تواند بر وضعیت و جایگاه آنان از جمله تحصیلات، درآمد و ... تأثیر بگذارد که این موارد در پژوهش حاضر نیز از عوامل تأثیرگذار بر جایگاه زنان در ساختار هرم قدرت خانواده بود. در ادامه می‌توان به این نتیجه رسید که زنان مناطق ۳ به دلیل توسعه‌یافتگی بالاتر در این منطقه، دارای تحصیلات، شغل و درآمد مناسب‌تری نسبت به زنان مناطق ۸ و ۱۷ هستند که سبب می‌شود قدرت بیشتری در خانواده داشته باشند.

علاوه بر این نتایج این تحقیق نشان داد رابطه میان مشارکت اجتماعی و مناسبات قدرت در خانواده در جهت مثبت، معنادار است و با افزایش مشارکت اجتماعی زنان، مناسبات قدرت نیز در خانواده افزایش می‌یابد. همچنین رابطه بین ارتباط اجتماعی و اعتماد اجتماعی با مناسبات قدرت در خانواده نیز مثبت و معنادار است. بدین معنا که با افزایش مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی و ارتباط اجتماعی زنان، آن‌ها نقش بیش‌تری در ساختار هرم قدرت و همچنین نقش پررنگ‌تری در مناسبات قدرت در خانواده پیدا می‌کنند.

در مجموع تحلیل یافته‌های تحقیق با ارجاع به چارچوب نظریه تحقیق نشان داد، سرمایه اجتماعی زنان تأثیر قابل توجهی بر مناسبات قدرت در خانواده داشته و هرچه زنان از سرمایه اجتماعی بیش‌تری برخوردار باشند، در توزیع قدرت در خانواده و مناسبات آن، جایگاه بهتری نیز پیدا می‌نمایند که این مسأله علاوه بر سه بعد سرمایه اجتماعی، شامل مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی و ارتباط اجتماعی که امروزه از مطالبات اصلی زنان است، تحت تأثیر تعداد سال‌های تحصیل آنان و وضعیت اشتغال آن‌ها قرار دارد. از این‌رو هر چه زنان از سطح تحصیلات بالاتری برخوردار بوده و میزان درآمد بیش‌تری داشته باشند، جایگاه بهتری نیز در مناسبات قدرت خانواده پیدا می‌کنند که ممکن است با افزایش سن بدان دست پیدا نکنند. با این حال با توجه به محدودیت‌های تحقیق در بررسی

قدرت بیش‌تری برخوردار بوده و نقش اثرگذارتری در ساختار قدرت خانواده دارند. با توجه به تحولات و دگرگونی‌های اجتماعی و اقتصادی در جامعه و به تبع خانواده‌ها، به نظر می‌رسد زنان با توجه به نقش اقتصادی که در خانواده پیدا کرده‌اند، به نسبت در مناسبات قدرت خانواده نیز نقش پررنگ‌تری ایفا نموده و در ساختار هرم قدرت خانواده به جایگاه بهتری دست یافته‌اند. با ارجاع به چارچوب نظریه تحقیق، می‌توان چنین تحلیل کرد که زنان با دست‌یافتن به جایگاه‌های شغلی و همچنین تحصیل در مقاطع تحصیلات تکمیلی و عالی، فرصت افزایش مشارکت اجتماعی، گسترش ارتباطات اجتماعی و همچنین عضویت در شبکه‌های اجتماعی را به دست آورده‌اند که این موضوع منجر به افزایش سرمایه اجتماعی و در نهایت افزایش جایگاه آنان در ساختار هرم قدرت در خانواده شده است. به نظر می‌رسد، با توجه به افزایش مطالبه اشتغال زنان و تمایل بیش‌تر در جهت مشارکت اقتصادی و اجتماعی آنان در جامعه، علاوه بر افزایش قدرت زنان در ساختار هرم قدرت خانواده، به نوعی ارتقای نقش آنان در ساختار قدرت در سطح جامعه نیز دور از انتظار نیست.

همچنین یافته‌های پژوهش نشان داد که منطقه سکونت زنان بر جایگاه آنان در ساختار هرم قدرت خانواده تأثیر دارد؛ به گونه‌ای که زنان ساکن منطقه ۳ دارای قدرت بیش‌تری در خانواده نسبت به زنان ساکن منطقه ۸ و ۱۷ هستند و همچنین زنان ساکن منطقه ۸ دارای قدرت بیش‌تری در خانواده نسبت به زنان ساکن منطقه ۱۷ می‌باشند. نتایج پژوهش چتری (۱۳۹۷) با عنوان "مقایسه تطبیقی توسعه زنان در کشورهای توسعه‌یافته و ایران و پیامدهای اخلاقی آن در جامعه" نشان داد، بین میزان باسوادی، امید به زندگی و درآمد سرانه زنان ایران و زنان کشورهای با توسعه خیلی بالا تفاوت معناداری وجود دارد، به این صورت که وضعیت زنان ایرانی در مقایسه با زنان کشورهای با سطح توسعه خیلی بالا، بسیار ضعیف است. بر اساس این پژوهش می‌توان

سهم نویسندگان

همه نویسندگان در تهیه این تحقیق مشارکت و نقش سازنده‌ای داشته‌اند.

عدم تعارض منافع

نویسندگان دارای تعارض منافع نمی‌باشند.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از تمامی شرکت‌کنندگان در این تحقیق قدردانی می‌نمایند.

سایر عوامل تأثیرگذار، پیشنهاد می‌شود تا در تحقیقات آتی پژوهشی کیفی در رابطه با زمینه‌ها و بستری‌های قدرت زنان در خانواده تدوین و اجرا شده و ابعاد پنهان و ناگفته زنان در توزیع قدرت و مناسبات آن در خانواده آشکار گردد.

حمایت مالی

این مقاله حمایت مالی نداشته است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- صادقی، رسول و زنجری، نسیم (۱۳۹۶). الگوی فضایی نابرابری توسعه در مناطق ۲۲ گانه کلانشهر تهران. *فصلنامه رفاه اجتماعی*، ۱۷(۶۶)، ۱۴۹-۱۸۴.
- علمی، زهرا (میلا)؛ شارع پور، محمود و حسینی، سید امیرحسین (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی و چگونگی تأثیر آن بر اقتصاد. *مجله تحقیقات اقتصادی*، ۴(۷۱)، ۲۳۹-۲۳۹.
- مبشری، محمد (۱۳۸۸). سرمایه اجتماعی و توسعه اقتصادی. *پژوهش‌نامه سرمایه اجتماعی*، ۲۲(۴۰)، ۱۳۵-۱۵۶.
- مرتضوی، سید خدیار و پاکزاد، شهیندخت (۱۳۹۶). تبیین نگرش زنان نسبت به اقتدارگرایی مردانه با استفاده از مدل پیر بردیو (مطالعه موردی: طایفه دهبالایی شهر ایلام). *پژوهش‌نامه زنان*، ۸(۲۱)، ۱۱۷-۱۴۶.
- مردانی، مرضیه و موحد، مجید (۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر بر جایگاه زنان در ساختار قدرت نهاد خانواده (نمونه موردی زنان متأهل شهر شیراز). *جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، ۳(۶)، ۴۳-۷۱.
- مهدوی، محمدصادق و صبوری خسروشاهی، حبیب (۱۳۸۲). بررسی ساختار توزیع قدرت در خانواده‌های تهرانی. *فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات زنان*، ۱(۲)، ۶۷-۲۷.
- میرحسینی، بیدا؛ آقاجانی مرسا، حسین و حبیب پورگتایی، کرم (۱۳۹۸). مطالعات اجتماعی زنان و رابطه سرمایه اجتماعی و سبک زندگی آن‌ها (مورد مطالعه: زنان شهر قزوین). *فصلنامه مطالعات زن و خانواده*، ۱۷(۱)، ۷۳-۹۵.
- میرحسینی، زهرا؛ ابراهیمی، مرضیه و پاکدل، پریسا (۱۴۰۰). بررسی عوامل مؤثر بر قدرت زنان در
- بورديو، پيیر (۱۳۹۵). *مسائل جامعه‌شناسی* (چاپ دوم). ترجمه پیروز ایزدی. تهران: نسل آفتاب.
- بیرو، آلن (۱۳۷۰). *فرهنگ علوم اجتماعی*، ترجمه باقر ساروخانی. تهران: انتشارات کیهان.
- چتری، شهربانو (۱۳۹۷). مقایسه تطبیقی توسعه زنان در کشورهای توسعه‌یافته و ایران و پیامدهای اخلاقی آن در جامعه. *پژوهش‌های اخلاقی*، ۸(۴)، ۶۳-۷۸.
- رحمانی، محمود و کاووسی، اسماعیل (۱۳۸۷). *اندازه‌گیری و مقایسه سرمایه اجتماعی در بخش‌های دولتی و خصوصی*. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، معاونت پژوهشی دفتر تولید علم.
- زکی، محمدعلی (۱۳۹۴). بررسی سرمایه اجتماعی زنان و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن (مورد دانشجویان دختر دانشگاه پیام نور اصفهان). *فصلنامه فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده (فرهنگی - دفاعی زنان و خانواده سابق)*، ۹(۳۰)، ۵۳-۷۸.
- سهراب‌زاده، مهران؛ شعاع، صدیقه؛ موحد، مجید و نیازی، محسن (۱۳۹۸). تبیین ارتباط انسجام خانواده و ساختار توزیع قدرت در آن (نمونه موردی زنان متأهل شهر شیراز). *جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، ۶(۱۴)، ۲۶۱-۲۸۵.
- شجاعی‌باغینی، محمد مهدی (۱۳۸۷). *مبانی مفهومی سرمایه اجتماعی*. تهران: انتشارات پژوهش‌شکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- شریفیان ثانی، مریم (۱۳۸۰). سرمایه اجتماعی: مفاهیم اصلی و چارچوب نظری. *فصلنامه رفاه اجتماعی*، ۱(۵)، ۱۸-۲.

- نبوی، سید عبدالحسین و احمدی، لیلا (۱۳۸۶). بررسی تأثیر عوامل اجتماعی در نابرابری جنسیتی نمادی در خانواده (نابرابری در قدرت تصمیم‌گیری). *مجله جامعه‌شناسی ایران*، ۸(۲)، ۸۲-۵۹.
- Abbott, P., Tyler, M., & Wallace, C. (2006). *An introduction to sociology: Feminist perspectives*. Routledge.
- Biro, A. (1991). *Social science culture*. Translation: Bagher Sarukhani, Tehran: Kahan Publications. [In Persian]
- Bourdieu, P. (2016). *Sociological issues* (2nd ed.). Translation: Pirouze Ezadi, Tehran: Nasle Aftab, Second edition. [In Persian]
- Chatri, S. (2018). Comparative comparison of women's development in developed countries and Iran and its moral consequences in society. *Ethical research*, 8 (4), 63-78. [In Persian]
- Demissie, G. D., Akalu, Y., Gelagay, A. A., Alemnew, W., & Yeshaw, Y. (2022). Factors associated with decision-making power of married women to use family planning in sub-Saharan Africa: a multilevel analysis of demographic health surveys. *BMC public health*, 22(1), 837.
- Elmi, Z., Sharepour, M., & Hosseini, A. (2006). Social capital and how it affects the economy. *Economic Research*, 4 (71), 239-295. [In Persian]
- Isvan, N. A. (1991). Productive and reproductive decisions in Turkey: The role of domestic bargaining. *Journal of Marriage and the Family*, 4(53), 1057-1070.
- خانواده. *فصل‌نامه خانواده‌پژوهی*، ۱۷(۶۸)، ۵۲۳-۵۳۹.
- میرزایی، حسین؛ آقایی هیر، توکل و کاتبی، مهناز (۱۳۹۴). بررسی ساختار توزیع قدرت در خانواده‌های شهر تبریز. *علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد*، ۱۲(۱)، ۹۱-۶۹.
- Lai, S. L., & Tey, N. P. (2020). Contraceptive use in Cambodia: does household decision-making power matter?. *Culture, health & sexuality*, 22(7), 778-793.
- Mahdavi, M., & Sabouri, H. (2003). Study the power distribution structure in Tehrani families. *Women's Studies Scientific Research Quarterly*, 1 (2), 27-67. [In Persian]
- Mardani, M., & Movahed, M. (2016). Study on determinants of women's status in power structure of family. *Sociology of Social Institutions*, 3 (6), 43-71. [In Persian]
- Mirhosseini, B., Aqhajani Mersa, H., & Habibpour, K. (2019). Social demands of women and the relation of lifestyle and social capital (a case study of women in Qazvin City). *Women and Family Studies*, 7 (1), 73-95. [In Persian]
- Mirhosseini, Z., Ebrahimi, M., & Pakdel, P. (2022). Investigating the factors affecting women's power within the family the family. *Family Research*, 17 (68), 523-539. [In Persian]
- Mirzaei, H., Aghayari, T., & Katebi, M. (2015). Examining the power distribution structure in Tabriz families. *Social Sciences, Ferdowsi University of Mashhad*, 12 (1), 69-91. [In Persian]

- Mobasheri, M. (2009). Social capital and economic development. *Social capital bulletin*, 22 (40), 135-156. [In Persian]
- Mortazavi, S-K., & Pakzad, S. (2017). Women's attitudes toward male authoritarianism using the model of Pierre Bourdieu (Case Study: The Clan of Dehbalai of Ilam city). *Women's Studies*, 8 (21), 117-146. [In Persian]
- Nabavi, A., & Ahmadi, L. (2007). Investigating the impact of social factors on symbolic gender inequality in the family (inequality in decision-making power). *Iranian Journal of Sociology*, 8 (2), 59-82. [In Persian]
- Okafor, I. P., Chukwudi, C. L., Igwilo, U. U., & Ogunnowo, B. E. (2022). Men are the head of the family, the dominant head: A mixed method study of male involvement in maternal and child health in a patriarchal setting, Western Nigeria. *Plos One*, 17(10), e0276059.
- Onyx, J., & Bullen, P. (2000). Measuring social capital in five communities. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 36(1), 23-42.
- Rahmani, M., & Kavossi, I. (2008). *Measuring and comparing social capital in public and private sectors*. Tehran: Islamic Azad University, Research Assistant of Science Production Office. [In Persian]
- Sadeghi, R & Zanjari, N. (2017). the inequality of development in the 22 districts of tehran metropolis. *Social Welfare Quarterly*, 17 (66), 149-184. [In Persian]
- Sharifian - Sani, M. (2001). Social capital: main concepts and conceptual framework. *Social Welfare Quarterly*, 1 (5), 2-18. [In Persian]
- Shujaei Baghini, M. (2008). *Conceptual foundations of social capital*. Tehran: Publications of the Research Institute of Cultural and Social Studies, First Edition. [In Persian]
- Sohrabzadeh, M., Shooa, S., Movaheh, M & Niazi, M. (2020). The relationship between family solidarity and family power distribution structure: case study of married women in Shiraz. *Sociology of Social Institutions*, 6 (14), 261-285. [In Persian]
- Zaki, M-A. (2015). Investigating women's social capital and social factors affecting it (the case of female students of Payam Noor University, Isfahan). *The women and families Cultural-Educational*, 9 (30), 53-78. [In Persian]
- Zipp, J. F., Prohaska, A., & Bemiller, M. (2004). Wives, husbands, and hidden power in marriage. *Journal of Family Issues*, 25(7), 923-948.
- Zuo, J., & Bian, Y. (2005). Beyond resources and patriarchy: Marital construction of family decision-making power in post-Mao urban China. *Journal of Comparative Family Studies*, 36(4), 601-622.